

Regeling aftappen openbare telecommunicatienetwerken en -diensten

30 mei 2001/DGTP/01/2733/RJD
 Directoraat-Generaal
 Telecommunicatie en Post

De Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat,
 Gelet op de artikelen 3 en 4 van het Besluit aftappen openbare Telecommunicatienetwerken en -diensten;

Besluit:

§1. Begripsbepaling

Artikel 1

In deze regeling wordt verstaan onder:

- a. *besluit*: Besluit aftappen openbare telecommunicatienetwerken en -diensten;
- b. *GSM*: systeem voor openbare paneuropese digitale cellulair mobiele communicatie te land, zoals omschreven in de bijlage bij aanbeveling nr. 87/371/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 25 juni 1987, inzake de gecoördineerde invoering van openbare paneuropese digitale cellulair mobiele communicatie te land in de Gemeenschap (PbEG L 196), en zoals omschreven in de ERC Decision van 21 maart 1997, nr. ERC/DRC/(97)/02;
- c. *DCS 1800*: systeem voor openbare digitale cellulair mobiele telecommunicatie te land, zoals gestandaardiseerd door het Europese Telecommunicatie Standaardisatie Instituut (ETSI);
- d. *GPRS*: General Packet Radio Service, een mobiele netwerkdienst die gebruik maakt van het GSM-radio toegangsnetwerk, zoals beschreven in document ETSI EN 301 344 V6.7.1;
- e. *ERMES*: systeem voor een openbare paneuropese semafoondienst te land, zoals omschreven in de bijlage bij aanbeveling nr. 90/543/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 9 oktober 1990, inzake de gecoördineerde invoering in de Gemeenschap van een openbare paneuropese semafoondienst te land (PbEG L 310);

- f. *TFTS*: terrestrisch systeem voor openbare communicatie met vliegtuigen, zoals omschreven in de Bekendmaking van de Minister van Verkeer en Waterstaat inzake Terrestrial Flight Telephone System van 20 juni 1995, Stort. 128;
- g. *internet*: systeem van openbare netwerken die RFC 791 en RFC 792 (IPv.4), RFC 1884 en RFC 1885 (IPv. 6) dan wel een ander Internet Protocol (IP), zoals vastgesteld door de Internet Engineering Task Force (IETF), gebruiken met IP-adressen die door de Internet Corporation for Assigned Names and Numbers (ICANN) officieel zijn toegewezen;
- h. *IMT-2000*: familie van mobiele systemen voor de derde generatie, met de daarbij behorende radio-interfaces, zoals deze door de Internationale Telecommunicatie Unie (ITU) is vastgesteld op basis van resolutie 212 van de ITU;
- i. *SIM-kaart*: chipkaart met informatie die toegang geeft tot GSM- of DCS 1800-diensten;
- j. *RIC*: getal dat wordt gebruikt om een ERMES-semafoon of groep van ERMES-semafoons te identificeren waarvoor een bepaald bericht is bestemd;
- k. *ERMES-semafoonnummer*: oproepnummer van een ERMES-semafoon;
- l. *nummer van het vliegtuig*: Aircraft Station Identity (ASI), zoals toegekend door de International Civil Aviation Organization (ICAO);
- m. *IP-adres*: adres dat wordt gebruikt voor het adresseren van aansluitingen op het internet, zoals beschreven in RFC 791 en RFC 1884 van de IETF;
- n. *elektronische post*: elektronische vorm van correspondentie, zoals beschreven in de X.400 standaard van de ITU alsmede in RFC 821 (SMTP protocol) en RFC 822 (ARPA Internet Text Messages) van de IETF.

§2. Aanwijzing openbare telecommunicatienetwerken en -diensten

Artikel 2

Als openbare telecommunicatienetwerken en -diensten, bedoeld in arti-

kel 4 van het besluit, worden aange-

- wezen:
 - a. vaste openbare telefoonnetwerken;
 - b. vaste openbare telefoondiensten;
 - c. huurlijnen;
 - d. GSM;
 - e. DCS 1800;
 - f. GPRS;
 - g. ERMES;
 - h. TFTS;
 - i. internet;
 - j. IMT-2000.

§3. Algemene inrichtingseisen

Artikel 3

De aanbieder van een vast openbaar telefoonnetwerk, onderscheidenlijk een vaste openbare telefoondienst, richt zijn netwerk, onderscheidenlijk zijn dienst, zodanig in dat iedere bijzondere last onverwijld kan worden uitgevoerd.

Artikel 4

De aanbieder van huurlijnen richt zijn netwerk zodanig in dat iedere bijzondere last onverwijld kan worden uitgevoerd.

Artikel 5

De aanbieder van GSM, DCS 1800 of GPRS, richt zijn netwerk, onderscheidenlijk zijn dienst, zodanig in dat iedere bijzondere last onverwijld kan worden uitgevoerd, indien deze last ten minste één van de volgende gegevens bevat:

- a. het aansluitnummer van de gebruiker;
- b. het nummer van het bij de gebruiker in gebruik zijnde randapparaat;
- c. het identiteitsnummer van de gebruiker.

Artikel 6

De aanbieder van ERMES richt zijn netwerk, onderscheidenlijk zijn dienst, zodanig in dat iedere bijzondere last onverwijld kan worden uitgevoerd, indien deze ten minste één van de volgende gegevens bevat:

- a. de RIC van de bij de gebruiker in gebruik zijnde ERMES-semafoon;
- b. het ERMES-semafoonnummer van

de bij de gebruiker in gebruik zijnde ERMES-semafoon.

Artikel 7

De aanbieder van TFTS richt zijn netwerk, onderscheidenlijk zijn dienst, zodanig in dat iedere bijzondere last onverwijld kan worden uitgevoerd, indien deze last ten minste één van de volgende gegevens bevat:

- a. het creditcardnummer van de gebruiker;
- b. het nummer van het vliegtuig waarin de gebruiker zich bevindt.

Artikel 8

De aanbieder van internet onderscheidenlijk de aanbieder van een dienst die toegang biedt tot internet, richt zijn netwerk, onderscheidenlijk zijn dienst, zodanig in dat iedere bijzondere last onverwijld kan worden uitgevoerd, indien deze last ten minste één van de volgende gegevens bevat:

- a. de accountnaam van de gebruiker dan wel een ander identificerend nummer, dat door de aanbieder ten behoeve van de dienstverlening aan de gebruiker wordt gehanteerd;
- b. het adres voor elektronische post dat door de aanbieder ten behoeve van de dienstverlening aan de gebruiker wordt gehanteerd.

Artikel 9

De aanbieder van IMT-2000 richt zijn netwerk, onderscheidenlijk zijn dienst zodanig in dat iedere bijzondere last onverwijld kan worden uitgevoerd, indien deze ten minste één van de volgende gegevens bevat:

- a. het aansluitnummer van de gebruiker;
- b. het nummer van het bij de gebruiker in gebruik zijnde randapparaat;
- c. het identiteitsnummer van de gebruiker;
- d. de accountnaam van de gebruiker dan wel een ander identificerend nummer, dat door de aanbieder ten behoeve van de dienstverlening aan de gebruiker wordt gehanteerd;
- e. het adres voor elektronische post dat door de aanbieder ten behoeve van de dienstverlening aan de gebruiker wordt gehanteerd.

§4. Technische eisen

Artikel 10

De afgetapte telecommunicatie die door de aanbieder van een in artikel 2 aangewezen openbaar telecommuni-

catienetwerk of openbare telecommunicatiedienst ter uitvoering van een bijzondere last aan de bevoegde autoriteiten wordt doorgegeven, voldoet, voorzover het een circuitgeschakeld openbaar telecommunicatienetwerk of circuitgeschakelde openbare telecommunicatiedienst betreft, aan de volgende eisen:

- a. de telecommunicatie omvat alle signalen die vanaf het netwerkaansluitpunt of door de gebruiker waarop de bijzondere last betrekking heeft worden verzonden en ontvangen, met inbegrip van signalen voor de activering en deactivering van de faciliteiten telefonisch vergaderen en het omleiden van oproepen alsmede andere signalen die aangeven dat de status van de verbinding dan wel van de randapparatuur is gewijzigd;
- b. de telecommunicatie is voorzien van de navolgende identificerende gegevens:
 - 1°. de nummers van de netwerkaansluitpunten of van de gebruikers waartussen de oproep plaatsvond;
 - 2°. de nummers van de netwerkaansluitpunten of van de gebruikers waarlangs en waartussen de oproep plaatsvond bij omleiding van de oproep;
 - 3°. datum en tijdstip van begin en einde van de oproep;
- c. de telecommunicatie en de identificerende gegevens worden uitsluitend eenduidig gekoppeld ter beschikking gesteld;
- d. indien de verbinding tussen het netwerk of de dienst van de desbetreffende aanbieder en de faciliteiten van de bevoegde autoriteit niet van permanente aard is, worden de telecommunicatie en de identificerende gegevens niet doorgegeven voordat een, na overleg met de aanbieder, door de bevoegde autoriteit vast te stellen authenticatieprocedure is gevolgd;
- e. indien de verbinding tussen het netwerk of de dienst van de desbetreffende aanbieder en de faciliteiten van de bevoegde autoriteit van zodanige aard is dat personen direct kennis kunnen nemen van de inhoud van de telecommunicatie, wordt de telecommunicatie versleuteld op een, na overleg met de aanbieder, door de bevoegde autoriteit vast te stellen wijze.

Artikel 11

De afgetapte telecommunicatie die

door de aanbieder van een in artikel 2 aangewezen openbaar telecommunicatienetwerk of openbare telecommunicatiedienst ter uitvoering van een bijzondere last aan de bevoegde autoriteiten wordt doorgegeven, voldoet, voorzover het een pakketgeschakeld openbaar telecommunicatienetwerk of een pakketgeschakelde openbare telecommunicatiedienst betreft, aan de volgende eisen:

- a. de telecommunicatie omvat alle signalen die vanaf het netwerkaansluitpunt of door de gebruiker waarop de bijzondere last betrekking heeft worden verzonden en ontvangen;
- b. de telecommunicatie is voorzien van de navolgende identificerende gegevens:
 - 1°. de nummers van de netwerkaansluitpunten waartussen de telecommunicatie plaatsvond;
 - 2°. datum en tijdstip van elk pakket waaruit de telecommunicatie bestaat;
 - 3°. de door het netwerk of de dienst gegenereerde controlegegevens met betrekking tot de telecommunicatie.
- c. de telecommunicatie en de identificerende gegevens worden uitsluitend eenduidig gekoppeld ter beschikking gesteld;
- d. indien de verbinding tussen het netwerk of de dienst van de desbetreffende aanbieder en de faciliteiten van de bevoegde autoriteit niet van permanente aard is, worden de telecommunicatie en de identificerende gegevens niet doorgegeven voordat een, na overleg met de aanbieder, door de bevoegde autoriteit vast te stellen authenticatieprocedure is gevolgd;
- e. indien de verbinding tussen het netwerk of de dienst van de desbetreffende aanbieder en de faciliteiten van de bevoegde autoriteit van zodanige aard is dat personen direct kennis kunnen nemen van de inhoud van de telecommunicatie, wordt de telecommunicatie versleuteld op een, na overleg met de aanbieder, door de bevoegde autoriteit vast te stellen wijze.

Artikel 12

De wijze waarop de afgetapte telecommunicatie door de aanbieder van een in artikel 2 aangewezen openbaar telecommunicatienetwerk of openbare telecommunicatiedienst ter uitvoering van een bijzondere last aan de bevoegde autoriteit wordt doorgegeven, behoeft in het belang van de vei-

ligheid en de betrouwbaarheid van de verbindingen, alsmede in het belang van bescherming van persoonsgegevens de instemming van die autoriteit. De bevoegde autoriteit pleegt met de aanbieder overleg voorafgaand aan het verlenen van de instemming.

§5. Overgangs- en slotbepalingen

Artikel 13

1. De verplichting tot het voeren van overleg, bedoeld in de artikelen 10, onderdelen d en e, 11, onderdelen d en e, en 12, tweede volzin, geldt niet ten aanzien van op het tijdstip van inwerkingtreding van deze regeling in gebruik zijnde authenticatie- en versleutelingsprocedures, onderscheidenlijk in gebruik zijnde wijzen van doorgifte van afgetapte telecommunicatie, die op grond van artikel 8, onderdelen d en e, van de Tijdelijke regeling aftappen openbare telecommunicatienetwerken of -diensten 2000 door de bevoegde autoriteiten zijn vastgesteld, onderscheidenlijk waarmee de bevoegde autoriteiten op grond van artikel 9, eerste volzin, van de Tijdelijke regeling aftappen openbare telecommunicatienetwerken of -diensten 2000 hebben ingestemd.

2. De verplichting tot vaststelling van een authenticatie- en een versleutelingsprocedure als bedoeld in artikel 10, onderdelen d en e, 11, onderdelen d en e, geldt niet ten aanzien van op het tijdstip van inwerkingtreding van deze regeling in gebruik zijnde authenticatie- en versleutelingsprocedures die op grond van artikel 8, onderdelen d en e, van de Tijdelijke regeling aftappen openbare telecommunicatienetwerken of -diensten 2000 door de bevoegde autoriteiten zijn vastgesteld.

3. Het vereiste van instemming, bedoeld in artikel 12, eerste volzin, geldt niet ten aanzien van de op het tijdstip van inwerkingtreding van deze regeling in gebruik zijnde wijzen van doorgifte van afgetapte telecommunicatie waarmee de bevoegde autoriteiten op grond van artikel 9, eerste volzin, van de Tijdelijke regeling aftappen openbare telecommunicatienetwerken en -diensten 2000 hebben ingestemd.

Artikel 14

Artikel 13 is van overeenkomstige toepassing ten aanzien van de technisch protocollen, bedoeld in artikel

10 van de Tijdelijke regeling aftappen openbare telecommunicatienetwerken en -diensten 2000.

Artikel 15

De Tijdelijke regeling aftappen openbare telecommunicatienetwerken en -diensten 2000 wordt ingetrokken.

Artikel 16

Deze regeling treedt in werking met ingang van 15 juni 2001.

Artikel 17

Deze regeling wordt aangehaald als: Regeling aftappen openbare telecommunicatienetwerken en -diensten.

Deze regeling zal met de toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

*De Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat,
J.M. de Vries.*

Toelichting

Algemeen

1. Inleiding

In hoofdstuk 13 van de Telecommunicatiewet (Tw) worden regels gesteld ter zake van het bevoegd aftappen van openbare telecommunicatienetwerken en -diensten. Deze regels hebben – kort gezegd – betrekking op de verplichting van aanbieders van dergelijke netwerken en diensten om slechts netwerken en diensten aan gebruikers beschikbaar te stellen die aftapbaar zijn (13.1 Tw), de verplichting om mee te werken aan de uitvoering van een bevoegd gegeven bijzondere last tot het aftappen van telecommunicatie (13.2 Tw), de verplichting tot het verstrekken van informatie aan de tot aftappen bevoegde autoriteiten teneinde deze in staat te stellen hun bevoegdheden tot het aftappen of opnemen van telecommunicatie dan wel tot het verderen van verkeersgegevens te doen uitoefenen (13.4 Tw), de verplichting tot geheimhouding en beveiliging met betrekking tot de gegevens die op een taplast of op een informatieverstrekking als bedoeld in artikel 13.4 Tw betrekking hebben (13.5 Tw). Naast deze verplichtingen worden voorts regels gesteld ter zake van geschillenbeslechting (artikel 13.3 Tw), kostenverdeling (13.6 Tw), de mogelijkheid tot van toepassingverklaring van een

aantal bepalingen uit hoofdstuk 13 op niet-openbare netwerken en diensten (13.7 Tw)¹ en – tot slot – de bevoegdheid om in bijzondere gevallen ontheffing van de bepalingen van hoofdstuk 13 te verlenen (13.8 Tw)². Diverse bepalingen bieden voorts de mogelijkheid c.q. de verplichting tot nadere regelstelling ter zake van daarbij aangegeven onderwerpen. Op dit moment zijn een aantal uitvoeringsregelingen reeds tot stand gekomen en (deels) in werking getreden; gewezen wordt op het Besluit aftappen openbare telecommunicatienetwerken en -diensten en het Besluit verstrekking gegevens telecommunicatie. Een aantal andere uitvoeringsregelingen zijn in voorbereiding.

Het Besluit aftappen openbare telecommunicatienetwerken en -diensten (hierna: het Besluit aftappen) is gebaseerd op de in artikel 13.1, tweede lid, en 13.2, derde lid, Tw voorziene bevoegdheid tot nadere regelstelling ter zake van de technische aftapbaarheid van openbare telecommunicatienetwerken en -diensten onderscheidenlijk de door aanbieders te nemen organisatorische en personele maatregelen en te treffen voorzieningen met betrekking tot aftappen. Het Besluit aftappen geeft enkele (algemene) inrichtingseisen met betrekking tot openbare telecommunicatienetwerken en -diensten (artikel 2) en biedt voorts de mogelijkheid om bij ministeriële regeling nadere regels vast te stellen (artikelen 3 en 4). Het gaat hierbij om nadere regels ter zake van onder meer de voorzieningen die door aanbieders dienen te worden getroffen om afgetapte telecommunicatie door te geven (artikel 3) en om nadere regels ter zake van de technische aftapbaarheid van aan te wijzen netwerken en diensten, de met betrekking tot aftappen te treffen personele maatregelen en voorzieningen en de bevoegdheid voor bevoegde autoriteiten om beveiligingseisen vast te stellen (artikel 4). De onderhavige Regeling aftappen openbare telecommunicatienetwerken en -diensten (hierna: de Regeling aftappen) strekt ter uitvoering van artikel 3 en 4 van het Besluit aftappen en vervangt de Tijdelijke regeling aftappen openbare telecommunicatienetwerken en -diensten 2000 (hierna: de Tijdelijke regeling aftappen). Voor de goede orde zij opgemerkt, dat in het geval in de onderhavige Regeling aftappen geen

eisen worden gesteld aan een specifiek openbaar telecommunicatienetwerk of specifieke openbare telecommunicatiedienst, dit niet betekent dat men dan ook niet aftapbaar dient te zijn; ten aanzien van deze netwerken en diensten geldt de aftapbaarheidseis ex artikel 13.1, eerste lid,

Telecommunicatiewet onverkort.

De aanleiding voor vervanging van de Tijdelijke regeling aftappen door onderhavige regeling is divers.

Allereerst was het noodzakelijk om met betrekking tot een drietal vormen van openbare telecommunicatienetwerken en -diensten te komen tot nadere regelstelling; het betreft hier het internet, GPRS (General Packet Radio Service) en IMT-2000 (International Mobile Telecommunication)³. De specifieke (technische) eigenschappen van deze drie nieuwe vormen noodzaakten voorts om de technische eisen die in artikel 8 van de Tijdelijke regeling aftappen aan de door aanbieders door te geven afgetapte telecommunicatie waren gesteld, te herzien; zo worden thans deze technische eisen toegespitst op enerzijds circuitgeschakelde netwerken en diensten en anderzijds pakketgeschakelde netwerken en diensten. Voorts dienden de in de Tijdelijke regeling aftappen opgenomen regels met betrekking tot de aftapcapaciteit van de desbetreffende netwerken en diensten te worden herzien in verband met het laten vervallen van de zogeheten promillage-eis uit artikel 2 van het Besluit aftappen. Tot slot is besloten om reeds nu tot een meer definitieve regeling te komen. In het onderstaande zal bij een en ander nog nader worden stilgestaan. Opgemerkt wordt dat er tevens voor is gekozen om de onderhavige regeling te voorzien van een integrale toelichting en niet te verwijzen naar de toelichting bij voorgaande regelingen; het voorgaande heeft tot gevolg dat onderdelen van de toelichting soms letterlijk daaraan zijn ontleend.

Een ontwerp van de onderhavige regeling is met toepassing van artikel 11, tweede lid, onder a, van de Wet advies en overleg verkeer en waterstaat voorgelegd aan het Deelorgaan aftappen van het Permanent overlegorgaan post en telecommunicatie; in paragraaf 7 van deze toelichting wordt ingegaan op de bevindingen van dit overlegorgaan en de daaraan

verbonden conclusies. Tevens is de ontwerpregeling in het kader van de notificatieprocedure gemeld aan de Commissie van de Europese Gemeenschappen; in paragraaf 8 van de toelichting wordt op de resultaten van deze procedure ingegaan.

2. Vervanging van de Tijdelijke regeling door een definitieve regeling

Zowel de Tijdelijke regeling aftappen openbare telecommunicatienetwerken en -diensten 2000 als diens voorloper de Tijdelijke regeling aftappen openbare telecommunicatienetwerken en -diensten hadden, zoals uit de citeertitel en de daarin geregelde geldingsduur bleek, een tijdelijk karakter. Dit tijdelijk karakter was in het bijzonder ingegeven vanuit de veronderstelling dat pas tot een definitieve regeling zou kunnen worden gekomen op het moment dat in Europees verband, namelijk binnen het verband van het Europese Telecommunicatie Standaardisatie Instituut (ETSI), tot de vaststelling zou worden gekomen van een volledig nieuw technisch protocol met betrekking tot de verschillende telecommunicatienetwerken en -diensten. Een dergelijk technisch protocol, waarbij ook de technische aspecten van aftappen zouden moeten worden betrokken, zou vervolgens in een definitieve regeling worden opgenomen.

Bij de uitwerking van de in paragraaf 1 genoemde onderwerpen die tot aanpassing van de Tijdelijke regeling aftappen zouden moeten leiden, is geconstateerd dat de Tijdelijke regeling aftappen ingrijpend zou moeten worden gewijzigd. Wijziging in de vorm van een wijzigingsregeling diende vanuit een oogpunt van behoorlijke wetgeving alleen al om die reden te worden afgewezen. Vaststelling van een geheel nieuwe regeling was derhalve aangewezen. In dat kader is vervolgens tevens stilgestaan bij de vraag of dit wederom in de vorm van een tijdelijke regeling zou moeten plaatsvinden, of dat reeds nu voor een (meer) definitieve regeling zou moeten worden gekozen.

Geconstateerd werd dat de aan de keuze voor een tijdelijke regeling ten grondslag liggende reden – namelijk het nog niet voorhanden zijn van een door de ETSI vastgesteld technisch protocol – op zich nog immer werd voldaan. Niettemin werd geoordeeld dat deze reden bij nader inzien niet

van dien aard was, dat een (meer) definitieve regeling – of althans een regeling die niet expliciet een tijdelijk karakter zou dragen – thans niet mogelijk zou zijn. Vaststelling van een technisch protocol in ETSI-verband leidt in beide gevallen – tijdelijke of geen tijdelijke regeling – tot onderzoek van de vraag of en in hoeverre dit in regelgevingsopzicht gevolgen dient te hebben; opstelling van een geheel nieuwe regeling dan wel wijziging van een bestaande regeling is vanuit die optiek bezien indifferent. Daar komt bij dat zowel de in het Besluit aftappen als in de Tijdelijke regeling aftappen neergelegde eisen (deels) zijn ontleend aan de eisen die in de bijlage bij de Resolutie van de Raad van Ministers van de Europese Unie inzake de legale interceptie van telecommunicatieverkeer van 17 januari 1995 (PbEG 96/C 329) zijn gesteld. Deze resolutie behelst een formalisering van internationaal gemaakte afspraken waarop (ook) het Nederlands aftapbeleid stoelt en is door de Europese Unie begin 1996 aan het ETSI, maar ook aan de Internationale Telecommunicatie Unie (ITU), gezonden opdat deze de in de resolutie opgenomen eisen en uitgangspunten bij de standaardisatie-activiteiten kan betrekken. De verwachting is dan ook gerechtvaardigd dat de eisen die in het uiteindelijk door de ETSI vast te stellen technisch protocol worden vastgelegd groten-deels zullen overeenkomen met die welke in de huidige regelgeving – en in de onderhavige regeling – zijn geformuleerd. Ingrijpende wijzigingen in dit opzicht worden dan ook te zijner tijd niet verwacht.

3. De reikwijdte van de regeling: aanwijzing openbare telecommunicatienetwerken en -diensten

De Tijdelijke regeling aftappen wees – eveneens als diens voorloper – in artikel 2 van de regeling de navolgende openbare telecommunicatienetwerken en -diensten op grond van artikel 4 van het Besluit aftappen aan als diensten en netwerken ter zake waarvan bij ministeriële regeling onder meer nadere regels zouden kunnen worden gesteld: vaste openbare telefoonnetwerken, vaste openbare telefoondiensten, huurlijnen, GSM, DCS 1800, ERMES en TETS. Ook in de onderhavige regeling worden deze netwerken en diensten aangewezen.

Daarnaast worden thans ook aange-
wezen: internet, GPRS en IMT-2000.
Deze openbare telecommunicatienet-
werken en -diensten worden in artikel
1, in respectievelijk de onderdelen g,
d en h, gedefinieerd.

Uitbreiding van de reikwijdte van de
regeling tot internet is mogelijk
geworden doordat de Werkgroep
Aftappen Internet (WAI), waarin ver-
tegenwoordigers van aanbieders van
internetdiensten⁴ en van de overheid
participeren, medio 2000 tot de
afroning is gekomen van het geheel
van technische en functionele specifi-
caties waaraan de systemen van de
aanbieders van internetdiensten in het
kader van de aftapbaarheidseis ex
artikel 13.1 Tw dienen te voldoen.
Deze eisen krijgen – waar noodzake-
lijk – in deze regeling een juridische
grondslag; zo worden enkele algeme-
ne inrichtingseisen gesteld (artikel 8)
alsmede technische eisen geformu-
leerd waaraan de aangeboden netwer-
ken en diensten dienen te voldoen
(artikel 11).

De reikwijdte van de regeling is
voorts uitgebreid tot GPRS. Deze
nieuwe dienst wordt naar verwachting
eind 2000 in Nederland geïntrodu-
ceerd. Nieuwe openbare telecommu-
nicatienetwerken en -diensten mogen
ingevolge artikel 13.1 van de
Telecommunicatiewet alleen dan aan
gebruikers ter beschikking worden
gesteld indien deze aftapbaar zijn. Ter
zake kunnen, indien dat noodzakelijk
wordt geacht, nadere regels worden
gesteld in verband met de aftapbaar-
heidseis. In de onderhavige regeling
wordt daarin voorzien. Dit is moge-
lijk omdat voldoende helderheid
bestaat omtrent de kenmerken waar-
op een tap zal kunnen worden
geplaatst (namelijk de geformuleerde
kenmerken die ook voor GSM en
DCS 1800 zijn geformuleerd en,
indien via GPRS internetdiensten
worden aangeboden, de geformuleer-
de kenmerken ter zake van internet)
alsmede het feit dat het om een pak-
ketgeschakelde dienst gaat, waarvoor
de in artikel 11 geformuleerde eisen
onverkort dienen te gelden.

Naast de uitbreiding van de reikwijd-
te van de regeling tot internet en
GPRS worden ook met betrekking
tot IMT-2000 nadere regels gesteld.
Hoewel de precieze technische eisen
voor IMT-2000 om aan de aftapbaar-
heidseis te voldoen nog niet exact zijn
gedefinieerd, is het niettemin mogelijk

om ter zake in onderhavige regeling
de eisen te formuleren waaraan der-
gelijke systemen dienen te voldoen. In
het aanvraagdocument IMT-2000 ver-
gunningen, dat is opgesteld ten
behoefte van de veiling van de in
Nederland voor IMT-2000 beschikba-
re radiofrequenties, was in paragraaf
3.9 (Bevoegd aftappen en buitenge-
wone omstandigheden) reeds erop
gewezen dat regels als hier bedoeld
zouden worden gesteld. Daarbij is
tevens aangegeven dat nauw zou wor-
den aangesloten bij de nummers en
kenmerken die in het kader van GSM
en DCS 1800 én internet worden
genoemd op grond waarvan een
bevoegd gegeven bijzondere last door
een aanbieder moet kunnen worden
uitgevoerd (zie artikel 9). Nu het bij
IMT-2000 – evenals bij internet en
GPRS – om pakketgeschakelde net-
werken en diensten gaat, zal tevens
aan de technische eisen ex artikel 11
van de regeling dienen te worden vol-
daan.

4. Algemene inrichtingseisen

In paragraaf 3 van de regeling wor-
den enkele algemene inrichtingseisen
gesteld met betrekking tot de in arti-
kel 2 aangewezen openbare telecommu-
nicatienetwerken en -diensten.
Deze inrichtingseisen wijken in een
tweetal opzichten af van de eisen die
in de Tijdelijke regeling aftappen in
paragraaf 3 (Aftapcapaciteit) werden
gesteld. Allereerst is als gevolg van
het schrappen van de zogeheten pro-
millage-eis in artikel 2 van het Besluit
aftappen de concrete uitwerking daar-
van met betrekking tot de onderschei-
den netwerken en diensten in de
onderhavige regeling komen te verv-
vallen. Thans wordt met betrekking
tot de onderscheiden netwerken en
diensten slechts bepaald dat deze
zodanig dienen te zijn ingericht dat
iedere bijzondere last onverwijld kan
worden uitgevoerd. Het is derhalve in
het nieuwe stelsel aan de aanbieders
zelf om te bepalen hoeveel aftapcapa-
citeit zij wensen te reserveren teneinde
de aan hen aangeboden bijzondere
lasten onverwijld uit te kunnen voer-
ren. Deze vrijheid voor aanbieders
betekent ook een extra verantwoorde-
lijkheid; in het geval men onverhoopt
niet aan de eis kan voldoen dat een
bijzondere last onverwijld wordt uit-
gevoerd, zal men geen beroep kunnen
doen op het feit dat men op een ver-
keerde of gebrekkige wijze de aftap-

baarheidseis ex artikel 13.1 Tw heeft
geïmplementeerd. Voor de precieze
achtergronden bij het laten vervallen
van de aftapromillages wordt kort-
heidshalve verwezen naar paragraaf 2
van de nota van toelichting bij het
besluit tot wijziging van het Besluit
aftappen openbare telecommunicatie-
netwerken en -diensten. Een tweede
wijziging ten opzichte van de
Tijdelijke regeling aftappen behelst de
uitbreiding met een drietal nieuwe
openbare netwerken en diensten ten
aanzien waarvan enkele algemene
inrichtingseisen dienen te worden
gesteld. Het betreft hier internet (arti-
kel 8), GPRS (artikel 5) en IMT-2000
(artikel 9). De introductie van deze
twee nieuwe netwerken en diensten
brengt tevens mee dat de in paragraaf
4 opgenomen technische eisen ten
opzichte van die uit de Tijdelijke
regeling aftappen een andere opzet
dient te krijgen. Anders dan de net-
werken en diensten waarop de
Tijdelijke regeling aftappen zag, gaat
het bij internet, GPRS en IMT-2000
niet om circuitgeschakelde netwerken
en diensten maar om pakketgescha-
kelde – zo men wil: pakketgeoriën-
teerde – netwerken en diensten. Dat
heeft gevolgen voor de aan deze dien-
sten te stellen technische eisen. In
paragraaf 5 van deze toelichting zal
hierop worden ingegaan. Voor het
overige wijkt de regeling in paragraaf
3 van de Regeling aftappen niet af
van die welke in de Tijdelijke regeling
aftappen ter zake was opgenomen.

5. Technische eisen

In paragraaf 4 worden enkele techni-
sche eisen geformuleerd met betrek-
king tot de afgetapte telecommunica-
tie, de doorgifte van de afgetapte
telecommunicatie door aanbieders
aan de bevoegde autoriteiten alsmede
de wijze van doorgifte. Alvorens in te
gaan op de inhoud van de afzonder-
lijke artikelen en in het bijzonder het
verschil ten opzichte van de regeling
zoals deze was opgenomen in de
Tijdelijke regeling aftappen, wordt
het volgende opgemerkt.

Zoals in paragraaf 2 van deze toe-
lichting is aangegeven heeft de Raad
van de Europese Unie op 17 januari
1995 een resolutie aangenomen inza-
ke de legale interceptie van telecom-
municatieverkeer. In de bijlage 'Eisen'
bij deze resolutie zijn door de Raad
de eisen geformuleerd ten aanzien
waarvan de Raad van mening is dat

deze – om de uitvoering van de legale interceptie van telecommunicatieverkeer mogelijk te maken – een belangrijke samenvatting vormen van de behoeften van de bevoegde autoriteiten met betrekking tot de technische realisatie van de wettelijk toegestane interceptie in moderne telecommunicatiesystemen. In deze resolutie, gebaseerd op de artikelen K.1 (thans: 29), onder 9, en K.2 (thans: 30), tweede lid, van het Verdrag betreffende de Europese Unie wordt door de Raad opgeroepen tot een daadwerkelijke realisering van deze eisen met betrekking tot netwerkexploitanten en dienstenverstrekkers. Hieraan wordt onder meer gehoor gegeven door de ‘vertaling’ van deze eisen naar de onderhavige regeling; voorts – zoals hierboven reeds is aangegeven – is door de Europese Unie aan zowel het ETSI als de ITU gevraagd bij hun standaardisatiewerkzaamheden de resolutie (en bijlage) te betrekken.

In de artikelen 10 en 11 van de regeling worden enkele technische eisen gesteld ten aanzien van de afgetapte telecommunicatie die door de aanbieder aan de bevoegde autoriteiten dient te worden doorgegeven. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen enerzijds circuitgeschakelde netwerken en diensten en anderzijds pakketgeschakelde netwerken en diensten. Het maken van dit onderscheid is noodzakelijk vanwege het feit dat de regeling thans ook betrekking heeft op internet, GPRS en IMT-2000. In tegenstelling tot de netwerken en diensten waarop de Tijdelijke regeling aftappen betrekking had en die allemaal als circuitgeschakelde netwerken en diensten waren aan te merken, gaat het bij internet, GPRS en IMT-2000 om pakketgeschakelde netwerken en diensten. De in de Tijdelijke regeling aftappen gestelde technische eisen kunnen – vanwege het feit dat bij pakketschakelen een andere techniek voor verbindingsoverbouw en overdracht van gegevens wordt gehanteerd – niet allemaal onverkort van toepassing zijn. Kort gezegd wordt bij circuitschakelen tussen twee gebruikers een verbinding opgezet, die exclusief – ook qua capaciteit – voor de gegevensoverdracht tussen beide gebruikers beschikbaar is. Zodra de verbinding verbroken wordt komt deze weer voor anderen beschikbaar. Bij pakketschakelen wordt daarentegen geen exclusieve

verbinding opgebouwd tussen de bij de communicatie betrokken partijen. De gegevens worden in pakketten (packets met een – in sommige gevallen – vooraf vastgestelde lengte) opgesplitst, waarbij elk pakket van een label wordt voorzien. De gegevens in dit label zijn nodig om het pakket gegevens van de afzender op de plaats van bestemming te krijgen (adresgegevens); de gegevens die het label bevat worden door het netwerk gebruikt voor de routing. De pakketten van vele verschillende gebruikers maken daarbij gelijktijdig gebruik van dezelfde fysieke verbindingen.

De technische eisen die in artikel 10 van de regeling zijn opgenomen hebben betrekking op de circuitgeschakelde openbare telecommunicatienetwerken en -diensten; het gaat dan onder meer om de vaste openbare telecommunicatienetwerken en -diensten, GSM en DCS 1800. Artikel 10 komt – op enkele punten na – overeen met de regeling in artikel 8 uit de Tijdelijke regeling aftappen. De eerste wijziging die is aangebracht heeft betrekking op verplichting tot het doorgeven van signalen betreffende de inwerkingtreding van de vrij-signalering bij vaste openbare telecommunicatienetwerken en -diensten. Het begrip ‘vrij-signalering’ is een inmiddels achterhaald begrip, dat bovendien uitsluitend bij conventionele technieken wordt toegepast. In artikel 10 wordt ter vervanging van dit begrip thans gesproken over ‘signalen die aangeven dat de status van de verbinding dan wel van de randapparatuur is gewijzigd’ (zie artikel 10, onderdeel a). Een tweede wijziging betreft het niet opnemen van de eis betreffende de maximaal toegestane tijdsvertraging bij de doorgifte van de afgetapte telecommunicatie door de aanbieder aan de bevoegde autoriteiten. In artikel 8, onderdeel f, van de Tijdelijke regeling aftappen was namelijk hiervoor een norm – uitgesplitst naar circuit- en pakketgeschakelde diensten – gesteld, te weten: 300ms bij circuitgeschakelde diensten en 1s bij pakketgeschakelde diensten. Hiermee werd een nadere uitwerking gegeven aan de zogeheten real time-eis, die in de bijlage ‘Eisen’ bij de Resolutie van de Raad van de Europese Unie van 17 januari 1995 inzake de legale interceptie van telecommunicatieverkeer (PbEG 1996

C329) is opgenomen. Nu in het (gewijzigde) Besluit aftappen de ‘real time’-eis in algemene termen is neergelegd (zie artikel 2, onderdeel e, van dit besluit) en de in de Tijdelijke regeling aftappen gespecificeerde eisen in de praktijk als ‘best effort’-eisen moeten worden beschouwd, is besloten deze niet (opnieuw) in de Regeling aftappen op te nemen. Dat betekent niet dat hiermee de tot nu toe gehanteerde invulling van de ‘real time’-eis geen betekenis meer heeft; deze zal in de praktijk – rekening houdend met de karakteristieken van de betreffende diensten en netwerken – nog immer als uitgangspunt dienen te worden genomen.

Artikel 11 van de regeling stelt technische eisen aan de afgetapte telecommunicatie die door een aanbieder aan de bevoegde autoriteiten dient te worden doorgegeven voorzover het een pakketgeschakeld openbaar telecommunicatienetwerk of openbare telecommunicatiedienst betreft. Deels komen deze eisen overeen met die welke in artikel 10 zijn gesteld met betrekking tot circuitgeschakelde netwerken en diensten; vergelijk de onderdelen c, d en e. Deels betreft het andere, op de bijzondere karakteristieken van pakketgeschakelde netwerken en diensten toegesneden eisen. Het gaat dan in het bijzonder om de eisen die zijn neergelegd in de onderdelen a en b.

Met betrekking tot de in artikel 10 en 11 opgenomen eisen wordt nog het volgende opgemerkt. De aldaar geformuleerde eisen zijn noodzakelijk om de bevoegde autoriteiten, in het bijzonder de opsporingsinstanties, in staat te stellen om de afgetapte telecommunicatie aan te kunnen bieden overeenkomstig de eisen die daaraan in een strafrechtelijke procedure in Nederland worden gesteld. Voorts zijn enige eisen gesteld teneinde de bescherming van de persoonsgegevens en de bescherming van de persoonlijke levenssfeer zo goed mogelijk te waarborgen (vgl. artikel 10, onderdeel e, en artikel 11, onderdeel e). Voorzover uit deze regels een beperking van de vrijheid van dienstverrichting als bedoeld in artikel 49 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voortvoeit, is deze beperking gerechtvaardigd te achten in het licht van de openbare orde, onderscheidenlijk de openbare veiligheid.

Naast de in de artikelen 10 en 11 opgenomen technische eisen voorziet artikel 12 in een instemmingsprocedure ten aanzien van de wijze waarop de afgetapte telecommunicatie aan de bevoegde autoriteiten dient te worden doorgegeven. Deze bepaling dient er toe om te voorkomen dat er voorzieningen worden aangeboden die niet voldoen aan de daaraan in het belang van de veiligheid en de betrouwbaarheid van de verbindingen, alsmede in het belang van bescherming van persoonsgegevens te stellen eisen. Voor de goede orde wordt opgemerkt dat met de in artikel 12 geregelde bevoegdheid niet wordt beoogd om zijdens de overheid enig product aan de aanbieders van openbare telecommunicatienetwerken en -diensten voor te schrijven. Voorzover uit artikel 12 een beperking van de vrijheid van dienstverrichting als bedoeld in artikel 49 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voortvloeit, wordt deze beperking gerechtvaardigd geacht in het licht van de openbare orde onderscheidenlijk de openbare veiligheid.

6. Overgangsrechtelijke voorzieningen

In artikel 13 en 14 zijn enkele voorzieningen getroffen voor op het moment van inwerkingtreding van deze regeling in gebruik zijnde authenticatie- en versleutelingsprocedures alsmede wijzen van doorgifte van afgetapte telecommunicatie. Indien onder het regime van de Tijdelijke regeling aftappen overeenkomstig het bepaalde in artikel 8, onderdelen d en e, van die regeling de bevoegde autoriteit heeft ingestemd met een authenticatie- en versleutelingsprocedure, dan behoeven de desbetreffende procedures op het moment van inwerkingtreding van de onderhavige regeling niet opnieuw de instemming van de bevoegde autoriteiten en behoeft daaraan voorafgaand ook geen hernieuwd overleg plaats te vinden. Een vergelijkbare voorziening wordt getroffen voor de op het moment van inwerkingtreding van de onderhavige regeling in gebruik zijnde wijze(n) van doorgifte van de afgetapte telecommunicatie, waarmee de bevoegde autoriteit overeenkomstig artikel 9 van de Tijdelijke regeling aftappen heeft ingestemd. Een overgangsrechtelijke voorziening als hiervoor beschreven kan worden getroffen nu immers ten aanzien van

de openbare telecommunicatienetwerken en -diensten, die reeds onder de reikwijdte van de Tijdelijke regeling aftappen vielen, er geen wezenlijke andere eisen worden gesteld dan die welke in genoemde regeling waren gesteld. Dat betekent overigens niet dat de aldus bestaande procedures of wijzen van doorgifte niet aan wijziging onderhevig zouden kunnen zijn. Als gevolg van bijvoorbeeld de vaststelling van een ETSI-standaard ter zake van het aftappen van telecommunicatiesystemen of als gevolg van technologische ontwikkelingen (bijvoorbeeld op het terrein van encryptie) kunnen deze authenticatie- en versleutelingsprocedures en de wijze van doorgifte worden herzien. Het is evident dat in dat geval de in artikel 10, onderdelen d en e, 11, onderdelen d en e, en artikel 12 voorgeschreven procedureregelingen wel dienen te worden toegepast.

Het voorgaande geldt mutatis mutandis ook voor de technische protocollen die (reeds) onder de overgangsregeling van de Tijdelijke regeling aftappen (artikel 9) vielen en op vergelijkbare wijze van de hiervoor genoemde procedures, die ook in de Tijdelijke regeling aftappen al waren voorzien, werden uitgezonderd. Artikel 14 verklaart daartoe artikel 13 van overeenkomstige toepassing op de technische protocollen, bedoeld in artikel 10 van de Tijdelijke regeling aftappen.

7. Overlegverplichtingen

Een ontwerp van deze regeling is met toepassing van artikel 11, tweede lid, onderdeel a, van de Wet advies en overleg verkeer en waterstaat ter behandeling aangeboden aan het Deelorgaan aftappen van het Permanent overlegorgaan post en telecommunicatie. Het Deelorgaan aftappen heeft het ontwerp van deze regeling besproken in zijn vergaderingen van 21 september en 31 oktober 2000.

8. Notificatieprocedure

De ontwerpregeling is op 3 januari 2001 gemeld aan de Commissie van de Europese Gemeenschappen, notificatienummer 2000/0734/NL, ter voldoening aan artikel 8, eerste lid, van richtlijn nr. 98/34/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 22 juni 1998 betreffende een informatieprocedure

op het gebied van technische normen en voorschriften en regels betreffende diensten van de informatiemaatschappij (PbEG L 204), zoals gewijzigd bij richtlijn nr. 98/48/EG (PbEG L217). Bekendmaking van deze notificatie vond plaats in PbEG C 21. Deze procedure heeft de Europese Commissie aanleiding gegeven tot het maken van enkele opmerkingen. Daarop is door de regering medio mei 2001 gereageerd.

9. Gevolgen voor het bedrijfsleven

De gevolgen van deze regeling voor het betrokken bedrijfsleven zijn dat er, in vergelijking met de Tijdelijke regeling aftappen, meer vrijheid wordt geboden om zo efficiënt mogelijk aan de wettelijk voorgeschreven aftapverplichtingen te kunnen voldoen. Zo is de voorheen geldende promillage-eis waar het gaat om de te reserveren aftapcapaciteit komen te vervallen en is – zie de wijziging van Besluit aftappen en de toelichting daarop – voorzien in een stelsel waarbij iedere aanbieder zelf dient te bepalen welke capaciteit hij ten aanzien van de verschillende onderdelen van zijn netwerk of dienst reserveert, met dien verstande dat voldaan wordt aan de eis dat in alle gevallen onverwijld een bijzondere last kan worden uitgevoerd.

Evenals in de Tijdelijke regeling aftappen biedt de onderhavige regeling de betrokken ondernemingen de mogelijkheid om – rekening houdend met de technische ontwikkelingen en de eisen die voortvloeien uit het strafprocesrecht – op een effectieve wijze uitvoering te geven aan de wettelijk voorgeschreven aftapverplichtingen. De in de onderhavige regeling vervatte technische eisen zijn reeds zoveel mogelijk in overeenstemming gebracht met de in ontwikkeling zijnde ETSI-standaard met betrekking tot de interceptie van telecommunicatieverkeer. In verband met de nationale eisen voor de strafvordering worden in een aantal gevallen aanvullende technische eisen gesteld.

Voor thans in gebruik zijnde technische protocollen dan wel andere, op grond van artikelen 8, onderdelen d en e, en 9 van de Tijdelijke regeling aftappen vastgestelde authenticatieprocedures, versleutelingswijzen of wijzen van doorgeven van afgetapte telecommunicatie, is in artikel 13 en 14 een overgangsrechtelijke voorzie-

ning getroffen. Hiervoor is niet opnieuw instemming vereist; een overlegverplichting voor de bevoegde autoriteiten is in deze gevallen ook niet zinvol.

Artikelsgewijs

Artikel 1

In dit artikel worden verschillende in de regeling voorkomende begrippen gedefinieerd.

Artikel 2

In artikel 4 van het Besluit aftappen wordt bepaald dat bij ministeriële regeling nadere regels inzake technische aftapbaarheid kunnen worden gesteld met betrekking tot bij die regeling aan te wijzen openbare telecommunicatienetwerken en -diensten. In artikel 2 worden de hier bedoelde netwerken en diensten aangewezen.

Artikel 3

De aanbieder van een vast openbaar telefoonnetwerk of een vaste openbare telefoondienst dient zijn netwerk of dienst zodanig in te richten dat iedere bijzondere last onverwijld kan worden uitgevoerd. Anders dan ten aanzien van de andere in artikel 2 aangewezen netwerken en diensten, met uitzondering van huurlijnen, worden geen aanvullende inrichtingseisen gesteld die zijn gerelateerd aan de inhoud van een bijzondere last. Gebruikers van de hier bedoelde netwerken of diensten zijn immers altijd op een zodanige wijze te identificeren en in een last te beschrijven, dat deze voor de betreffende aanbieder uitvoerbaar is. Vaste netwerken en diensten werken immers met aansluitpunten op vaste locaties, waarvan de identificerende gegevens (naam abonnee, adres, woonplaats, telefoonnummer) bij de aanbieder bekend zijn. De voor het opstellen van een bijzondere last benodigde gegevens zijn voor de bevoegde autoriteit dan ook op een eenvoudige wijze – al dan niet met toepassing van artikel 13.4 Tw – te verkrijgen; een aldus opgestelde last is altijd door de aanbieder uit te voeren.

Artikel 4

Hetgeen ter toelichting op artikel 3 is gesteld, geldt mutatis mutandis ook voor huurlijnen.

Artikel 5

Binnen de telecommunicatiesystemen

GSM en DCS 1800 is de identiteit van de gebruiker niet noodzakelijkerwijs gerelateerd aan één vaststaand aansluitnummer. Beide systemen kennen drie methoden om die identiteit vast te stellen, te weten:

1°. op basis van het aansluitnummer van de af te tappen gebruiker, het MSISDN-nummer: Mobile Subscriber Integrated Services Digital Network-nummer, dat is vermeld op de actieve SIM-kaart;

2°. op basis van het nummer van het gebruikte randapparaat van de gebruiker, het IMEI-nummer: International Mobile Equipment Identity;

3°. op basis van het identiteitsnummer van de gebruiker, het IMSI-nummer: International Mobile Subscriber Identity.

Ook bij GPRS worden deze identificerende kenmerken gehanteerd. Vandaar dat GPRS in dit artikel is opgenomen. Het is voor de bevoegde autoriteiten noodzakelijk dat zij over de mogelijkheid beschikken om op elk van deze nummers te kunnen aftappen en dat de lastgever bij het opstellen van de bijzondere last tot het aftappen en opnemen van telecommunicatie zich op deze nummers kan baseren. Voor de internetdiensten die via GPRS worden aangeboden, dient de aanbieder te voldoen aan de eisen, vermeld in artikel 8.

Artikel 6

ERMES kent twee methoden om de identiteit van een gebruiker vast te stellen, namelijk:

1°. op basis van het identificatienummer van het door de af te tappen gebruiker gebruikte randapparaat, de RIC: Radio Identification Code;

2°. op basis van het ERMES-semafoonnummer van de af te tappen gebruiker. Het is voor de bevoegde autoriteiten noodzakelijk dat zij over de mogelijkheid beschikken om op elk van deze nummers te kunnen aftappen en dat de lastgever bij het opstellen van de bijzondere last tot het aftappen en opnemen van telecommunicatie zich op deze nummers kan baseren.

Artikel 7

TFTS kent twee methoden om de identiteit van een gebruiker vast te stellen, namelijk:

1°. het creditcardnummer van de gebruiker;

2°. het nummer van het vliegtuig waarin de gebruiker zich bevindt. Het is voor de bevoegde autoriteiten noodzakelijk dat zij over de mogelijkheid beschikken om op elk van deze nummers te kunnen aftappen en dat de lastgever bij het opstellen van de bijzondere last tot het aftappen en opnemen van telecommunicatie zich op deze nummers kan baseren.

Artikel 8

Aanbieders van internet en aanbieders van diensten die toegang bieden tot internet dienen hun netwerk onderscheidenlijk hun dienst zodanig in te richten dat een bijzondere last waarin ten minste één van de volgende gegevens zijn opgenomen, onverwijld kan worden uitgevoerd:

1°. de accountnaam van de gebruiker dan wel een ander identificerend nummer, dat door de aanbieder ten behoeve van de dienstverlening aan de gebruiker wordt gehanteerd;

2°. het adres voor elektronische post dat door de aanbieder ten behoeve van de dienstverlening aan de gebruiker wordt gehanteerd.

Allereerst wordt in algemene zin opgemerkt, dat het aftappen van internet door een aantal factoren complexer is dan het aftappen van regulier telefoonverkeer (vast en mobiel) en dat dat gevolgen heeft voor de verplichtingen die aan een aanbieder van internetdiensten kan worden opgelegd waar het gaat om de inrichting van zijn netwerk of dienst in het kader van de aftapbaarheidseis ex artikel 13.1 Tw. Zo heeft een gebruiker van internet niet een uniek nummer, zoals bijvoorbeeld een nummer van een aansluitpunt, IMSI of MSISDN, waarmee hij bij iedere aanbieder waarvan hij op enig moment van het netwerk of dienst gebruik maakt, kan worden geïdentificeerd c.q. waarop in alle gevallen eenduidig een taplast kan worden afgegeven. Daarnaast brengt de structuur van het internet met zich mee, dat men weliswaar bij één aanbieder (veelal de aanbieder waarmee men een overeenkomst heeft gesloten) zijn internetessie start, maar dat vervolgens tijdens het surfen (wereldwijd) verschillende netwerken en diensten van andere aanbieders benut. Daarbij wordt – met uitzondering van de gevallen waarin de betrokken gebruiker een vast IP-adres is toegekend – gebruik gemaakt van een dynamisch,

door de aanbieder voor de betreffende sessie toe te kennen IP-adres. Om gedurende een wat langere periode iemands internetverkeer te tappen is een dergelijk IP-adres ongeschikt; wel kan een eenmaal bekend IP-adres worden gebruikt om – in combinatie met andere gegevens en indien een aanbieder dit logt – het surfgedrag van een gebruiker te reconstrueren. Voorts kent men bij internet het verschijnsel dat men van het netwerk en de diensten van een aanbieder gebruik kan maken, zonder dat bij de aanbieder persoonsidentificerende gegevens (naam en adresgegevens) voorhanden zijn.

Het voorgaande brengt met zich mee dat aan de beantwoording van de vraag op grond van welke gegevens een aanbieder een taplast moet kunnen uitvoeren inherente beperkingen kleven. Kort gezegd komt het erop neer dat de aanbieder van internet of toegang tot internetdiensten zijn netwerk of dienst zodanig moet hebben ingericht dat taplasten die betrekking hebben op gebruikers waarmee hij een dienstverleningsrelatie heeft, moeten kunnen worden uitgevoerd.

Onder 1° wordt het begrip accountnaam gehanteerd; dit moet worden beschouwd als een verzamelterm. Onder het begrip accountnaam moet bijvoorbeeld worden begrepen de door de aanbieder aan een gebruiker toegekende (of door de gebruiker zelf gekozen) loginnaam of gebruikersnaam. In een – tot op heden – beperkt aantal situaties wordt voor de dienstverlening aan de gebruiker geen accountnaam gehanteerd; denk bijvoorbeeld aan internet via de kabel, waarbij men continu on line kan zijn en niet met een bepaalde accountnaam hoeft te worden ingelogd om vervolgens te kunnen internetten. In die gevallen wordt echter door de betreffende aanbieder wel een ander, aan de gebruiker gerelateerd identificerend nummer gehanteerd (zoals een MAC-adres of het nummer van het kabelmodem). Onder 2° wordt het adres voor elektronische post, ook wel e-mailadres, aangewezen.

Artikel 9

In artikel 9 worden de algemene inrichtingseisen gesteld met betrekking tot IMT-2000. Dergelijke systemen dienen zodanig te zijn ingericht

dat een bijzondere last die één van de in dit artikel genoemde gegevens bevat, onverwijld door de desbetreffende aanbieder kan worden uitgevoerd. Bij het formuleren van deze eisen is uitgegaan van het feit dat IMT-2000 een combinatie van de functionaliteiten van mobiele telefonie (vgl. GSM en DCS-1800) alsmede internet inhoudt. Overigens wordt opgemerkt dat waar het gaat om de begrippen (a) aansluitnummer van de gebruiker, (b) nummer van het bij de gebruiker in gebruik zijnde randapparaat en (c) identiteitsnummer van de gebruiker, het gaat om de equivalenten van de reeds genoemde kenmerken MSISDN, IMEI en IMSI.

Artikel 10

Artikel 10 bevat een opsomming van de eisen waaraan de aan de bevoegde autoriteiten over te dragen telecommunicatie moet voldoen. De in artikel 10 geformuleerde eisen gelden voor de circuitgeschakelde openbare telecommunicatienetwerken en -diensten. In het algemeen gedeelte van deze toelichting is reeds ingegaan op de rechtvaardiging van die eisen. In het onderstaande wordt nader op de betekenis van een aantal specifieke gebruikte termen ingegaan.

Onderdeel a

In onderdeel a is voorgeschreven dat de telecommunicatie die door de aanbieder aan de bevoegde autoriteit moet worden doorgegeven alle signalen omvat die vanaf het netwerkaansluitpunt of door de gebruiker worden ontvangen en verzonden. Deze verplichting gaat niet zover dat ook signalen met een louter beheersmatige functie binnen het desbetreffende netwerk of de desbetreffende dienst moeten worden overgedragen.

Voorbeelden daarvan zijn de signalen die periodiek tussen randapparaat en basisstation worden uitgewisseld bij een ingeschakelde mobiele telefoon. Wel is de bedoeling dat signalen die actief door de gebruiker worden verzonden of ontvangen worden doorgegeven. Daarbij behoren ook niet tot stand gekomen oproepen of oproepen die via de faciliteiten *21 (doorschakelen) of *61 (telefonisch vergaderen) worden omgeleid. Het gaat hier om vooraf ingestelde doorschakelingen. Het begrip netwerkaansluitpunt is in artikel 1.1, onder h, van de Telecommunicatiewet gedefinieerd.

Voor vaste openbare telefoonnetwerken en -diensten gaat het daarbij om de huisaansluiting of, afhankelijk van de omstandigheden, de bedrijfstelefooncentrale. Wat mobiele openbare telefoonnetwerken en -diensten betreft gaat het om het laatste gedeelte van de radioverbinding tussen randapparaat en basisstation. De omschrijving van het begrip gebruiker is in het Besluit verstrekking gegevens telecommunicatie en in het Besluit aftappen openbare telecommunicatienetwerken en -diensten geharmoniseerd⁵. Daaronder wordt verstaan: de natuurlijke of rechtspersoon die met de aanbieder van een openbaar telecommunicatienetwerk of een openbare telecommunicatiedienst een overeenkomst is aangegaan met betrekking tot het gebruik van een netwerk of de levering van een openbare telecommunicatiedienst, alsmede degene die daadwerkelijk gebruik maakt van een openbaar telecommunicatienetwerk of openbare telecommunicatiedienst. Deze omschrijving heeft ook betekenis voor deze regeling. Anders dan in de Tijdelijke regeling aftappen wordt niet meer de term vrij-signalering gehanteerd, maar wordt een meer techniekonafhankelijke formulering gekozen, namelijk: andere signalen die aangeven dat de status van de verbinding dan wel van de randapparatuur is gewijzigd. Het begrip vrij-signalering had namelijk uitsluitend betrekking op conventionele technieken (vaste openbare telefoonnetwerken en -diensten) en is niet bruikbaar in het geval van andere – zoals mobiele – diensten. Bij mobiele diensten bestaat geen kiestoon en vindt de verbindingsofbouw, en de daarmee verbonden activering van de uitvoering van een bevoegd gegeven last, zowel bij het randapparaat als in het netwerk op andere wijze plaats. In het geval van mobiele diensten moet – wat de hier bedoelde gegevens betreft – onder meer worden gedacht aan gegevens betreffende het in- en uitschakelen van de randapparatuur.

Onderdeel b

De strafvorderlijke bevoegdheden tot het onderzoek van telecommunicatie kunnen alleen verantwoord worden benut wanneer de gegevens die dit onderzoek oplevert zo nauwkeurig mogelijk zijn te identificeren. Ondubbelzinnig moet vaststaan dat de verkregen gegevens zijn verzameld

binnen de door de bevoegd gegeven bijzondere last bepaalde grenzen. Om dat te kunnen bepalen is het noodzakelijk dat de doorgegeven telecommunicatie wordt voorzien van de in onderdeel b opgesomde identificerende gegevens. De term nummer is gedefinieerd in artikel 1.1, onder t, van de Telecommunicatiewet. Opmerking verdient in dit verband dat in vaste openbare telefoonnetwerken en -diensten nummers in hoofdzaak zijn gerelateerd aan netwerkaansluitpunten en dat in mobiele openbare telefoonnetwerken nummers zijn gerelateerd aan gebruikers. Daaronder worden zowel de IMSI-, als de MSISDN- en de IMEI-nummers begrepen. De verplichting voor de aanbieder deze nummers gezamenlijk met de telecommunicatie te leveren wordt uiteraard mede bepaald door de omstandigheden van elk afzonderlijk geval. Daarbij moet gedacht worden aan de telecommunicatiedienst(en) die de gebruiker op wie een bijzondere last betrekking heeft in een concreet geval benut (vast of mobiel, wellicht beide) en aan omstandigheden als het aantal aanbieders dat de beschikking heeft over nummers indien doorschakeling naar andere netwerken plaatsvindt. Bij doorschakeling naar een ander netwerk zullen de benodigde nummers niet altijd bij één aanbieder beschikbaar zijn. De bevoegde autoriteiten zullen hiermee bij het vaststellen van bijzondere lasten rekening moeten houden.

Onderdeel c

Uit het oogpunt van behoorlijke en zorgvuldige bewijslevering in strafzaken is het noodzakelijk dat de telecommunicatie én de identificerende gegevens op een niet voor misverstand vatbare wijze gekoppeld moeten worden aangeleverd door de aanbieder. In onderdeel c is daarom bepaald dat een eenduidige koppeling tussen identificerende gegevens en telecommunicatie wordt aangebracht. Het is daarbij in beginsel niet doorslaggevend of die koppeling tot stand gebracht wordt overeenkomstig een technisch protocol dat onder de gelding van de Tijdelijke regeling aftapen werd gebruikt of dat dat gebeurt overeenkomstig de methodiek die in de ETSI-standaard wordt ontwikkeld. Wel geldt de eis dat algehele wijze van doorgifte van telecommunicatie

de instemming van de bevoegde autoriteit behoeft (zie artikel 12).

Onderdelen d en e

In de onderdelen d en e is bepaald dat in sommige gevallen een authenticatieprocedure moet worden gevolgd, of dat alle gegevens versleuteld moeten worden aangeleverd. Dit zal steeds moeten plaatsvinden op een door de bevoegde autoriteit te bepalen wijze. De reden daarvoor is gelegen in het belang van de veiligheid, van de beperkte toegankelijkheid tot persoonsgegevens en van de betrouwbaarheid van de gebruikte verbindingen. Het is echter niet de bedoeling dat een versleutelings- of authenticatieprocedure voor iedere afzonderlijke bijzondere last wordt bepaald. De bevoegde autoriteiten zullen versleutelings- en authenticatieprocedures met een min of meer permanent karakter kunnen vaststellen. Om twee redenen is er van afgezien in deze regeling die procedures uitdrukkelijk voor te schrijven. In de eerste plaats verdient het de voorkeur dat deze procedures zelf vertrouwelijk blijven. In de tweede plaats is het waarschijnlijk dat door het voortschrijden van de technische ontwikkelingen op betrekkelijk korte termijn meer bruikbare versleutelings- en authenticatieprocedures beschikbaar komen dan de procedures die thans bij de bevoegde autoriteiten in gebruik zijn. Het beschikbaar komen van deze alternatieven zou moeten leiden tot wijziging van de regelgeving, indien de procedures zouden zijn voorgeschreven. Niettemin betekent dit niet dat de bevoegde autoriteiten dergelijke procedures zonder meer zullen voorschrijven. Er is voorzien in een overlegverplichting voor de bevoegde autoriteiten. Die verplichting biedt de betrokken aanbieders ook de mogelijkheid zelf voorstellen ter zake te doen. De uiteindelijke verantwoordelijkheid voor de geboden mate van bescherming en voor het vaststellen van een authenticatie en/of versleutelingsprocedure ligt echter bij de bevoegde autoriteit.

Artikel 11

Algemeen

De in artikel 11 gestelde technische eisen met betrekking tot pakketgeschakelde netwerken en -diensten komen voor een deel overeen met die welke met betrekking tot circuitge-

schakelde netwerken en diensten worden gesteld. Kortheidshalve wordt dan ook voor de overeenkomende eisen naar de toelichting bij artikel 10 verwezen.

Op enkele onderdelen worden andere, op pakketgeschakelde netwerken en diensten toegesneden eisen gesteld. Het betreft hier de eisen in de onderdelen a en b.

Onderdeel a

In onderdeel a is voorgeschreven dat de telecommunicatie die door de aanbieder aan de bevoegde autoriteit moet worden doorgegeven alle signalen omvat die vanaf het netwerkaansluitpunt of door de gebruiker waarop de bijzondere last betrekking heeft worden ontvangen en verzonden.

Onderdeel b

De strafvorderlijke bevoegdheden tot het onderzoek van telecommunicatie kunnen alleen verantwoord worden benut wanneer de gegevens die dit onderzoek oplevert zo nauwkeurig mogelijk zijn te identificeren.

Ondubbelzinnig moet vaststaan dat de verkregen gegevens zijn verzameld binnen de door de bevoegd gegeven bijzondere last bepaalde grenzen. Om dat te kunnen bepalen is het noodzakelijk dat de doorgegeven telecommunicatie wordt voorzien van de in onderdeel b opgesomde identificerende gegevens. Het betreft hier andere gegevens dan die welke in artikel 10, onderdeel b, worden genoemd; de aldaar genoemde gegevens zijn immers gerelateerd aan circuitgeschakelde netwerken en diensten. Bij pakketgeschakelde netwerken en diensten dient de afgetapte telecommunicatie van (deels) andere identificerende gegevens te zijn voorzien. De telecommunicatie dient allereerst te zijn voorzien van de nummers van de netwerkaansluitpunten waartussen de telecommunicatie plaatsvond. De term nummer is gedefinieerd in artikel 1.1, onder t, van de Telecommunicatiewet. Overigens wordt opgemerkt, dat de verplichting om deze nummers te verstrekken zich slechts uitstrekt tot de nummers waarover men als aanbieder beschikt. De gegevens ex artikel 11, onder b, onderdelen 2° en 3°, van het besluit zijn gegevens die van belang zijn om de integriteit van de gegevensstroom te kunnen vaststellen. Dat is met name van belang in het kader van strafvordering; voorkomen dient te

worden dat afgetapte telecommunicatie niet bruikbaar is als bewijs vanwege het feit dat twijfel bestaat om de integriteit van de gegevensstroom.

Artikel 12

In artikel 12 is geregeld dat de algemene wijze van doorgifte van afgetapte telecommunicatie de instemming van de bevoegde autoriteit behoeft. Het is niet zo dat iedere wijze van doorgifte van telecommunicatie waarbij aan de in artikel 10 of 11 neergelegde voorschriften is voldaan, zonder meer acceptabel is voor de bevoegde autoriteit. Ook wanneer wel aan die voorschriften is voldaan, gelden er nog zekere eisen van veiligheid en betrouwbaarheid van de verbindingen en de bescherming van persoonsgegevens. Het is niet goed mogelijk daarvoor precieze eisen vast te stellen. Die zullen van geval tot geval door de bevoegde autoriteit moeten worden vastgesteld, mede afhankelijk van de specifieke netwerken en diensten van de betrokken aanbieder. Het verdient bovendien uit het oogpunt van openbare veiligheid de voorkeur dergelijke eisen niet in een algemeen verbindend

voorschrift vast te stellen. Wel is voorzien in een verplichting van de bevoegde autoriteit om ook over deze eisen voorafgaand overleg met de desbetreffende aanbieder te voeren.

Overige bepalingen

De artikelen 13 en 14 zijn reeds in het algemeen gedeelte (overgangsrechtelijke voorzieningen) toegelicht.

De Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat, J.M. de Vries.

¹ Dit artikel moet nog in werking treden.

² Van deze bevoegdheid is gebruik gemaakt om – tijdelijk – aan aanbieders van internetdiensten op een daartoe strekkend verzoek ontheffing te verlenen van de aftapbaarheidseis ex artikel 13.1 van de Telecommunicatiewet. Zie daartoe de Beleidsregels ontheffingsverlening aftapbaarheid Internetdiensten 2000 (Stcr. 2000, 133).

³ Een toepassing van IMT-2000 betreft UMTS (Universal Mobile Telecommunications System).

⁴ Waar in deze toelichting wordt gesproken over ‘aanbieders van internetdiensten’ worden daarmee zowel de aanbieders van internet als de aanbieders van diensten die toegang bieden tot internet bedoeld.

⁵ Artikelen 1 en 10 van het Besluit verstrekking gegevens telecommunicatie.